

El verb «haver-hi» i la concordança del verb

MARTA PRUNÉS-BOSCH

El verb *haver-hi* és un verb amb valor impersonal que indica l'existència o la presència d'algú o d'alguna cosa; equival, pel que fa al seu significat, al verb *ser* o *trobar-se*. Així, podem tenir la frase com a pregunta *Que hi ha la Maria?* i respondre, en canvi, amb el verb *ser-hi*: *Sí que hi és*, tal com ensenyem als alumnes que comencen a estudiar el català.

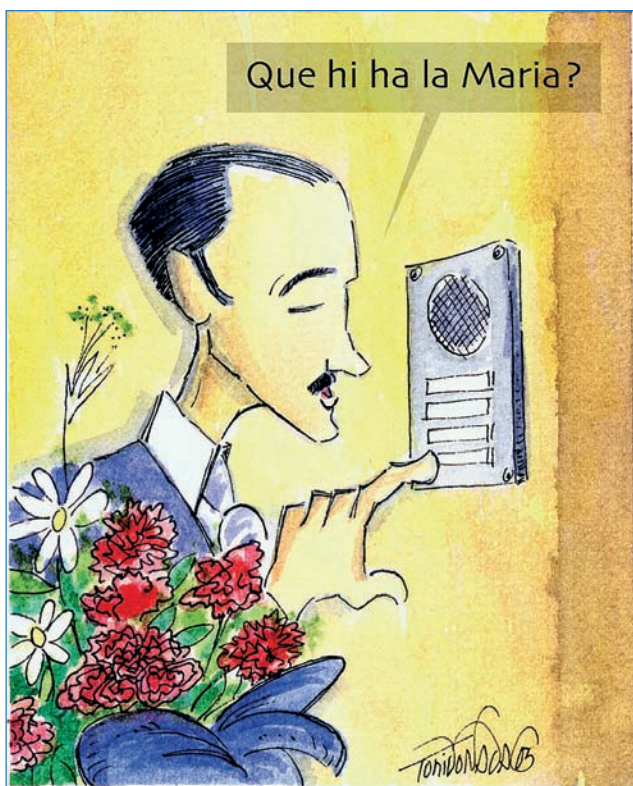
haurà l'any 2100. Agafem la primera frase d'aquests dos exemples que acabem de citar. Podem substituir *desperfectes* pel pronom feble *en*, en la mesura que *desperfectes* és, segons Fabra, el membre originàriament completament acusatiu indeterminat, però que es comporta com un subjecte gramatical posposat al verb, i aleshores

tindrem la frase *N'hi ha hagut*, en què *desperfectes* se substitueix pel pronom feble *en*. Per tant, el que no podem tenir és la frase amb la duplicació pronominal i el nom indeterminat al mateix temps, com ara **N'hi ha hagut defectes*.

Una altra cosa és el verb *haver-n'hi*, en què la partícula *en* forma part d'un verb sense tenir-hi valor sintàctic, sinó que hi està lexicalitzada. Així, *haver-n'hi* vol dir que existeix un motiu, i tenim una frase com ara *Si d'aquí a una hora no ha arribat, n'hi haurà per a amoïnar-se*. També tenim el verb *haver-n'hi prou* que, com *tenir-ne prou*, in-

**Deuen haver-hi alguns professors*. Tanmateix, Pompeu Fabra en la *Gramàtica catalana* de 1956 ja apuntava que el nom que acompanya el verb *haver-hi* és sentit com a subjecte de l'oració, que es comporta com un subjecte gramatical posposat al verb, i que, per tant, «s'explica que la llengua hagi acabat per fer-hi concordar el verb». I Fabra escriu que les construccions on hi ha concordança en el plural del verb *haver-hi*, «llargament usades en la llengua parlada, han estat fins avui considerades incorrectes, però potser algun dia s'hauran d'admetre en la llengua escrita, en concurrència, naturalment, amb les construccions tradicionals», entenen per *construccions tradicionals* aquelles en què el verb *haver-hi* és impersonal i no concorda en el plural (P. Fabra 1956, § 72). Aquest comentari de Pompeu Fabra té, no obstant això, un valor més informatiu que no pas normatiu, segons ha especificat l'Institut d'Estudis Catalans en una nota a peu de pàgina que s'afegia a l'edició de l'esmentada gramàtica pòstuma, ja que cal recordar que aquesta no va ser revisada definitivament pel seu autor. Fabra, però, hi reflexionava sobre una tendència natural del català central a concordar en plural el verb *haver-hi*. Tanmateix, ara com ara, dir o escriure **Hi han molts cinemes* és una solució que pertany a un registre col·loquial de la llengua, perquè formalment, tant en situacions orals com escrites, no s'ha de fer la concordança en plural del verb *haver-hi* amb el nom que l'acompanya si aquest és en plural. És el que manté també Josep Ruaix dins *Català Complet / 2*, p. 141, quan afirma que val més fer servir la construcció sense concordar, que és la tradicional. Ruaix afegeix també, però, que es podria admetre la construcció concordada quan el verb queda a final de frase o abans de pausa, i posa aquest exemple: *De problemes, sempre n'hi han*.

Aquest aspecte preceptiu de la normativa l'ha qüestionat el lingüista Joan Solà, que la considera una regla poc

Cal recordar que aquest verb és una combinació del verb *haver* i del pronom feble *hi*, i que, per tant, s'ha de realitzar aquesta combinació sempre que s'utilitza el verb. L'oblit del pronom *hi* és un error que es comet amb una certa regularitat i que forma part segurament d'una tendència anòmala de certs usuaris de la llengua catalana a prescindir dels pronoms febles per una forta influència en l'ús de la llengua del sistema del castellà.

Així, s'han d'esmenar frases com les següents: **Ha hagut defectes* o bé **Qui sap quin clima haurà l'any 2100*, i escriure, en canvi: *Hi ha hagut defectes* i *Qui sap quin clima hi*

clou el pronom feble *en* com a partícula adherida lèxicament al verb.

Hem de dir que el verb *haver-hi* s'ha de distingir de les formes en què *haver* és un verb auxiliar i *hi* és pronom feble adverbial, com apareix en la frase *Al mercat hi havia anat ben d'hora*.

Pel que fa a la concordança del verb *haver-hi*, segons la normativa és un verb impersonal que s'ha de conjugar sempre en tercera persona del singular, evitant la concordança amb el nom que acompanya el verb quan aquest nom és plural; així tindrem *Hi ha molts cinemes*, i no pas **Hi han molts cinemes*. I tindrem *Deu haver-hi alguns professors*, en lloc de la frase

premis civisme

convocatòria
2005

20è Premi Jaume Ciurana
a l'actuació cívica juvenil

11è Premi civisme als
mitjans de comunicació

24è Premi Serra i Moret

Per a més informació dirigiu-vos a la Direcció General d'Actuacions Comunitàries i Cíviques del Departament de Benestar i Família o a l'oficina de Benestar i Família més propera o truqueu al 900 300 500 o bé per Internet a: www.gencat.es/benestar.
Termini de presentació: fins al 31 de gener de 2006.

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

Catalunya
comunitat civisme

fonamentada i conseqüència d'una primera malfixació que, escriu Solà, ha estat mantinguda posteriorment per raons extralingüístiques. «I aquella primera malfixació, es pot moralment assegurar que ens vingué provocada pel castellà: a finals del segle XIX les gramàtiques castellanes del Principat es preocupaven molt de prohibir la concordança que els catalans feien parlant en castellà. Vet aquí l'embofic: per culpa del castellà abandonàvem un tret que era totalment genuí i coherent» (J. Solà, *Normativa: estat de la qüestió*, Empúries, 1994, p. 23). El fet és que, tal com explica Joan Solà en els seus estudis, el verb *haver-hi* representa una construcció esdevenimental, caracteritzada pel fet que no descriu accions amb un agent voluntari i responsable sinó esdeveniments. Altres verbs que també introdueixen construccions esdevenimentals són verbs com ara *caldre*, *fer falta*, *passar*, *arribar* o *venir*. Doncs bé, aquests verbs concorden en el català central amb l'element gramatical que es posposa al verb i que els gramàtics con-

clouen que es pot dir que fa de subjecte gramatical. Així, tenim frases com ara *Calen més recursos. / Fan falta més llibres. / Demà arribaran els meus amics*. Contràriament al català central, Solà assenyala que el dialecte del Segrià no fa concordar els verbs esmentats amb el nom posposat. Així, al Segrià es diria *Cal més recursos. / Fa falta més llibres. / Demà arribarà els meus amics*, com tampoc no hi ha la concordança en plural del verb *haver-hi*, i, per tant, hi trobaríem la solució *Hi ha molts cinemes*, aspecte aquest darrer en què aquest parlar nord-occidental coincideix amb el balear. D'altra banda, també hi ha les construccions passives pronominals, que Solà assimila a les construccions esdevenimentals i que tenen l'agent diluït dissimulat sota la forma *es* (o variants) seguida del verb al qual es posposa el segment nominal, que seria subjecte pacient en una oració passiva. Pompeu Fabra en la *Gramàtica catalana* de 1918 va escriure'n aquests exemples: *S'ha venut un d'aquests llibres. / S'han venut tres d'aquests llibres*, proposi-

cions en què, com escriu Fabra, «el verb concorda amb el terme que designa la persona o cosa sobre la qual recau l'acció del verb» (P. Fabra 1918, § 70). Aquestes construccions de passiva pronominal tampoc no fan concordar el verb amb l'element nominal que l'acompanya quan és plural en el dialecte nord-occidental esmentat, a diferència del català central, en què sí que s'efectua la concordança en el plural. És, doncs, segons aquest raonament, que Joan Solà considera una incongruència la no concordança preceptiva del verb *haver-hi*.

Val a dir que l'opció del parlar del Segrià s'admet regionalment, però la llengua estàndard sembla seguir tanmateix el model del català central en el cas dels verbs esdevenimentals i de les passives pronominals que fan concordar el verb amb el nom en plural, tret, com ja hem vist, de la concordança en plural del verb *haver-hi*, que no és normativa; així tindrem les frases *Falten més llibres* i *S'han construït moltes cases*, però, en canvi, escriurem *Hi ha molts cinemes*. ♦